

Nog nooit zijn het klimaat en de natuur zo nadrukkelijk aanwezig op de publieke fora als vandaag!

Tijd om eens toekomstgericht te denken en te handelen: er staat immers heel veel op het spel, ook lokaal!

Hoe langer we talmen, hoe groter de maatschappelijke kost zal zijn. Denk maar even aan de forse ingrepen die de Spaanse regering neemt om de droogte in eigen land aan te pakken!

Lokaal worden er reeds meerdere initiatieven genomen, maar we zijn ervan overtuigd dat er nog sterke initiatieven genomen kunnen worden.

Bij het opstellen van dit memorandum laten we ons inspireren door de format van Natuurpunt: "Natuur in ons hart".

Wie zijn wij?

Natuurpunt Genk is een lokale afdeling van Natuurpunt met méér dan 1800 sympathiserende leden. Onze afdeling telt vijf natuurreservaten, verspreid over Genk. Ook bouwt de afdeling het Bezoekerscentrum De Maten - De Slagmolen uit.

Natuurpunt Genk werkt met ruim 60 actieve vrijwilligers in de reservaten en/of het Bezoekerscentrum De Maten - De Slagmolen.

Het bestuur telt dertien leden en komt vijfmaal per jaar samen, is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Natuurpunt, werkt nauw samen met de professionele medewerkers van Natuurpunt en een aantal organisaties, zoals het Heempark in Genk.

We zitten mee aan tafel om de natuur in onze gemeente te behouden en te verbeteren.

Genk: de "Groenste Centrumstad van Vlaanderen": een terugblik!

Naar aanleiding van de vorige gemeenteraadsverkiezingen hebben we als Natuurpunt Genk een "Manifest" opgesteld en aan de beleidsmakers voorgesteld en toegelicht.

Verschillende ideeën uit ons "Manifest" resulteerden in initiatieven, genomen door de stad.

1. Natuur zorgt voor méér welzijn voor de burgers:

- de tuinrangers ¹: 160 aanvragen van burgers om hun tuin te vernaturen
- de terugkerende actie: "elke druppel telt" ²
- de burgerbudgetten, natuurgerelateerd ³
- "bon voor een ton" ⁴

2. Investering in natuur levert ecosysteemdiensten op aan de bevolking en maakt natuur beter.

Elke geïnvesteerde euro in natuurherstel levert tot 38€ aan economische waarde.

- Overstorten Aquafin ⁵
- Citizen science Genk ⁶:

3. Natuur dicht bij de burger:

Ook voor onze fysieke en mentale gezondheid zijn er baten: 68 procent heeft de natuur nodig om te ontstressen. Investeren in natuurherstel is geen kostenpost, maar creëert een enorme meerwaarde, en Genk heeft hierbij een enorme troef.

Genk: de "Groenste Rasterstad van Vlaanderen": een vooruitblik!

We weten dat alle EU-lidstaten vóór 2030 natuurherstelmaatregelen moeten treffen voor tenminste 20% van de ecosystemen, en vóór 2050 voor alle andere ecosystemen die hersteld moeten worden.

Voor de groene rasterstad als Genk is dit een serieuze uitdaging, zeker met de grote kosten ten gevolge van de steeds snellere klimaatverandering!

Transitie 1: Naar een robuust natuurnetwerk.

- Het aanleggen van groen-blauwe natuurverbindingen tussen bestaande natuurgebieden op ons grondgebied, zelfs richting buurgemeenten. Zie tool¹⁵ van het Provinciaal Natuurcentrum
- Vervolgtraject Stiemerbeekvallei met nadruk op herstel/conservatie natuur.
- Verhogen aandeel van onbebouwde of groene ruimte⁷ in onze stad. Nu bedraagt dat 63,5% voor Genk; 82% voor Limburg!
- Resterende bouwgronden niet per sé inzetten voor een toekomstige woonbehoefte.
- Verderzetten van bestaande initiatieven: "maai-mei-niet, elke druppel telt, waterrijk Waterschei SUDS en SODA uitbreiden¹⁴, tegelwippen, beleggen in natuur tot een rendement van 38%, ...
- Uitbreiden van de burger- naar overheidsinitiatieven: onze tegels zijn gewipt, nu jij nog beton!
- Kansen tot groenuitbreiding in en tussen industriegebieden.

Transitie 2: Naar een herwaardering van water.

- verder ontkoppelen stedelijk rioleringsnetwerk en regenwater om zo het regenwater ter plaatse te laten infiltreren. Kan zonder veel ingrepen op de hoger gelegen gronden van Genk (op en aan de rand van het Kempens Plateau).
- monitoren en herstellen waterbalans in de gemeente: er wordt permanent en tijdelijk veel grondwater opgepompt en bovendien kan het regenwater te weinig infiltreren. Risico bestaat dat we over 50 jaar op 80 m diepte geen grondwater meer aantreffen!
- Water van de gemeentewegen ter plaatse laten infiltreren; aanleg grachten helpt!
- Herstel van veenmoerassen en vernatten van de natuur als langgerekte stapstenen. Voordeel is dat grondverzakkingen worden tegengegaan, bomen minder vlug afsterven.
- Niet laten verloren gaan van top-kwaliteit kwelwater door de ontbrekende schakel van de parallelle beek vanaf Winterslagstraat tot Kielenswen uit te voeren als voeding voor de Maten.
- Vasthouden van water in een gezonde bodem geeft schoon water, wat de natuur ten goede komt.
- Recupereren regenwater dat jaarlijks opgepompt wordt of geloosd in de riolering. Dit zou gaan over ruim 18 miljoen m² water dat niet wordt opgeslagen in de bodem! Dit is 15 cm water/m² per jaar dat verdwijnt en aanleiding geeft tot het verwoestijnen van Genk!
- Mogelijkheid opstellen van een grondwaterkaart van Genk en aanstellen van een grondwater-ambtenaar.

Transitie 3: Naar een duurzaam ruimtegebruik en nieuwe manier van leven.

- Vergroten natuurecologisch denken bij beleidsbeslissers betreffende toekennen van vergunningen: wat is het gevolg voor de natuur? Waar kunnen maatregelen de natuur verbeteren bv. ipv. tuinen te verkiezelen, te verharden te ontharden?
- Stedelijk weggennetwerk is een rasternetwerk, wat zeer nadelig is voor het voortbestaan van die natuur! Natuurverbindingen tussen en in woonkernen, bedrijven, openbare gebouwen, industrieterreinen promoten en belonen. Burgerbudgetten³ (zoals het Voedselbos) zijn hiervan een voorbeeld.
- Zwerfvuil⁹ drastisch te beperken door optreden en handhaving: het Limburgs gemiddelde is 5,5kg/p en Genk scoort met 15,7kg/p het hoogst: in Limburg nergens méér dan in Genk!
- Bebouwing¹⁰ verstandig aanpakken. Genk blijft koploper met 8,4%, vooral wegens bezetting door logistieke bedrijven, terwijl Limburg 5,2% is.
- Ook de bewoning¹¹ kan ruimtelijk beter: Genk neemt 17,1% in voor huisvesting; wat slechts 10,9% is voor Limburg. Hard landgebruik neemt nog steeds toe.. Geen herhaling van LO2020, waarbij een deel bos aangesneden werd voor slechts beperkte bewoning!
- Nadenken over het aansnijden van woonuitbreidingsgebieden. "Natuur teruggeven aan de natuur" een trendbreuk met het verleden! Hoewel moeilijk, niet onmogelijk! De Stad kan het goede voorbeeld geven.
- Einde stellen aan eeuwigdurende omgevingsvergunningen.
- Geen zonnepanelen in open ruimten: enkel op gebouwen!
- Doordacht plaatsen van windmolens, in een coöperatief model!
- Engagement aangaan van 1 m² te ontharden per inwoner per jaar!

Transitie 4: Het ombuigen van het verlies aan biodiversiteit.

- Nemen van ontsnipperende maatregelen, bv. bermbeheer, verbindingen (zie Transitie 1)
- Licht uit, biodiversiteit aan! Bij aanleg van fietspaden/fietssnelwegen lichten uit.
- Behoud en herstel van natte natuur en verbeteren van de waterkwaliteit.
- Een deel van de oplossing ligt gewoon op straat: aanleg kleine percelen met bloemen en/of struiken, zelfs kleine bosjes overal in de stad¹² ("Tiny Forests") geven een boost aan de biodiversiteit.
- Uitbreiden bufferzones rond de bestaande natuurreservaten (er is nog heel wat potentie!).
- Fier zijn op oude bomen, plantsoenen, inheemse laanbomen.
- In de hitte geniet de Genkenaar van zijn tuin, hun geheim? De tuin staat vol met bloemen en struiken, het gras vol bloemen. Nu de openbare terreinen nog!
- Opwaarderen van natuur die in verwaarloosde staat verkeert ahv de nieuwe biologische waarderingskaart¹³. We zien heel duidelijk dat waar natuur zich mag ontplooiën en ondersteund wordt de biodiversiteit zich kan handhaven of terugkeert.
- Opstellen soortenbeschermingsprogramma's: zadelsprinkhaan, gier- en huiszwaluwen, vleermuizen en velduilen, méér poelen en graslandjes en het bestaande natuurbeheer verder blijven ontwikkelen.

Het voorstel van de "Europese Natuurherstelwet" biedt een uitgelezen kans om eindelijk af te stappen van een voortdurende achteruitgang van de biodiversiteit in onze stad! Niet alleen de natuur, maar ook onze eigen gezondheid, onze leefomgeving en onze economie varen er wel bij!

Transitie 5: Naar een circulaire economie.

- Kringwinkel een goed voorbeeld.
- Autodelen uitbreiden?
- Repair café installeren?
- Geefmarkt op meerdere plaatsen organiseren?
- Composteren en verwerken van groenafval in eigen tuin.

- Stimuleren van vormen van co-housing en delen van materialen, gereedschappen en investeringsgoederen?

Natuurpunt en zijn vele vrijwilligers leveren reeds heel wat inspanningen, vaak in samenwerking met de stad en zijn diensten. De resultaten mogen er zijn: uitbreiding areaal hoogwaardige natuur, terugkeer van iconische diersoorten als boomkikker en bever, een groot en groeiend ledenaantal van enthousiaste burgers en de uitbouw van ons Bezoekerscentrum De Maten - De Slagmolen.

Ook kan de verdere uitbouw van het Heempark een sterke motivator zijn om samen met ons het beleid van de stad te vertalen naar de burgers.

Het stimuleren en ondersteunen van vrijwilligers en als stad zelf voorbeeld zijn in deze transitiedomeinen moet een doelstelling zijn voor de volgende legislatuur.

Noot:

1. Rangers [Tuinrangers - Stad Genk](#)
2. Elke druppel telt [Elke druppel telt - Stad Genk](#)
3. Burgerbudgetten [Burgerbudget Genk](#)
4. Bon voor een ton [Een bon voor een ton - Heempark](#)
5. Overstorten Stiemerbeek: [Aquafin optimaliseert de overstorten op de Stiemer - Stad Genk](#)
6. Citizens Science [Stiemerlab | Scivil](#)
7. Onbebouwde of groene ruimte zie [website](#).
8. Natuurherstelwet [Waarom de natuurherstelwet alle steun verdient | Natuurpunt](#)
9. Zwerfvuil: HBVL 1/02/2023
10. GRB Grootchalig Referentiebestand Vlaanderen (zie [website](#))
11. Bewoning HBVL 16/07/2022
12. Tiny Forests . [Wildernis in de stad met Tiny Forests | VanafHier](#)
13. Biologische waarderingskaart Genk, uitgevoerd door het INBO
14. <https://www.genk.be/project-waterrijk-waterschei>
15. [Limburgse-prioritaire-soorten-rapport.pdf \(provinciaalnatuurcentrum.be\)](#)